

İLETİŞİME GİRİŞ

Prof. Dr. Nazife Güngör

Gözden Geçirilmiş 8. baskı

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

İletişime Giriş

Nazife Güngör

Kapak: Onur Dursun

Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

Karikatürler: Ümit Türek

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. – 7. Baskı: Siyasal Kitabevi, Ankara

8. Baskı: Ekim 2023, Ankara

ISBN No: 978-605-5782-59-7

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Dedemat Matbaacılık

Sertifika No: 70086

Melih Gökçek Bulvarı 1447 Cadde No: 37

İvedik Organize Sanayi Yenimahalle-Ankara

Tel: 0507 932 59 30

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

<http://www.siyasalkitap.com>

İLETİŞİME GİRİŞ

Prof. Dr. Nazife GÜNGÖR

Prof. Dr. Nazife Güngör, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu mezunu. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. Akademik yaşama 1991 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak başladı. 2000-2001 eğitim-đretim yılında İngiltere'de Manchester niversitesi'nde konuk akademisyen olarak çalıştı. 2004-2008 yılları arasında Gazi Üniversitesi Rektörlüđü'nde basın ve halkla ilişkiler danışmanlığı görevinde bulundu. Aynı dönem içerisinde Gazi Hastanesi'nin iletişim danışmanlığı görevini de yürüttü. 2010-2014 yılları arasında tanınmış kişiler kategorisinde UNESCO Türkiye Milli Komisyonu delegasyonuna seçilen Güngör'n UNESCO genel kurul yeliđi halen devam etmektedir. 2007-2010 yılları arasında İletişim Fakültesi'nde gazetecilik bölüm başkanlığı görevini de üstlenen Güngör Gazi niversitesi'ndeki đretim yeliđi görevinden Eylül 2011 yılında emekli olarak ayrıldıktan sonra bir süre İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde tam zamanlı đretim yesi ve dekan olarak görev yaptı. 2013 yılından itibaren akademik çalışmalarına Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde devam eden Prof. Dr. Nazife Güngör uzun süre fakülte dekanlığı görevinde bulundu. Halen aynı üniversitede rektörlük görevini yürütmekte olan Nazife Güngör'n *Popüler Kültür ve İktidar* (Vadi, 1999), *Arabesk* (Bilgi Yayınları, 1993), *Abdülcanbaz* (Cumhuriyet Kitapları, 2008), *Cumhuriyet Döneminden Günümüze Dil, Kültür, Eđitim* (Gazi Üniversitesi, 2006), *Atatürkçü Düşüncenin Bilimsel ve Felsefi Temelleri* (Gazi niversitesi, 2006), *ocuk ve Toplum* (eviren, Gündođan, 1995), *Medya, İletişim, Kültür* (eviren, Vadi, 2001), *Gazi niversitesi đrenci Profili* (Gazi Üniversitesi, 2007), *Cumhuriyet Döneminde İletişim* (Siyasal Kitabevi, 2010) *İletişim, Kuramlar ve Yaklaşımlar* (Siyasal Kitabevi, birinci baskı, 2011; altıncı baskı, 2022), *İletişime Giriş* (Siyasal Kitabevi, birinci baskı, 2011; sekizinci baskı, 2023) adlı telif, derleme ve eviri kitapları, iletişim alanında çeşitli bildiri ve makaleleri bulunmaktadır.

İçindekiler

Sekizinci Baskıya Önsöz	11
Sunuş	13
Giriş	15

Bölüm I

İletişimin Anlamı, Kaynağı, İşleyişi	19
Giriş	19
İletişim Nedir?	20
İletişimin Kaynağı	27
İletişimin Öğeleri ve İşleyişi.....	28
İletişimin Temel Oluşturucu Öğeleri	29
İletişimin İşleyişinde Etkili Olan Diğer Öğeler.....	36
İletişimin Aracı Öğeleri.....	38
İletişimin İşleyişi.....	41
Süreç Olarak İletişim.....	41
Matematiksel İletişim Modeli	43
Lasswell'in İletişim Modeli	44
Doğrusal Tekyönlü İşleyiş Yaklaşımının Yöntembilimsel Dayanakları	45
Geçişken Bir Süreç Olarak İletişim.....	46
Geçişkenlik Yaklaşımının Yöntembilimsel Dayanakları.....	49
İlişkisel Alan Olarak İletişim	49
Anlam Üretim Alanı Olarak İletişim	50
İktidar İlişkilerinin Üretim Alanı Olarak İletişim	51
İlişkisel Alan Yaklaşımının Yöntembilimsel Dayanakları	53
İletişimin Yapısal Özellikleri.....	54
İletişim İnsanal Bir Edimdir	54
İletişim Semboliktir	56
İletişim Sistemli Bir İlişkidir.....	58
İnsanın Sistemik Yapı İçerisindeki Yeri.....	59
Bilginin Sistemli Hale Getirilmesi	61
İletişim Dilseldir	63

İletişim İdeolojiktir	68
İletişim Metinseldir	70
İletişim Metinlerarasılıktır	72
İletişim Üretimdir	74
İletişimin Biçimsel Özellikleri	75
İletişim Doğrudan veya Dolaylı Olabilir	75
İletişim Sözsüz veya Sözlü Olabilir	79
Sözsüz İletişim	80
Sözsüz İletişimin Tipleri	80
Sözsüz İletişimde Tarz ve Üslup	83
Sözsüz İletişimin Biçimleri	84
Sözsüz İletişimde Bağlamsal Etmenler	85
Sözsüz İletişimin Özellikleri	89
Sözsüz İletişimin İşlevleri	91
Sözlü İletişim	92
Sözlü İletişimin Özellikleri	92
Sözlü İletişimin Bağlamları	96
Sözlü İletişimin Biçimleri	98
Görsel İletişim	100
Görsel İletişimin Araçları	102
Görsel İletişimin Özellikleri	104
Görsel İletişimin Bağlamları	105
Görsel İletişimin Biçimleri	107
İletişimin Bağlamsal Özellikleri	107
İletişim Kültürelidir	108
İletişim Sınıfsaldır	114
İletişim Tarihseldir	116
İletişim Teknolojiktir	117
İletişim Zamansal ve Uzamsaldır	118
İletişimin İşlevleri	119
Fizyolojik Gereksinimlerin Karşılanması	119
Psikolojik Gereksinimlerin Karşılanması	120
Sosyal Gereksinimlerin Karşılanması	124
Pratik Gereksinimlerin Karşılanması	127
İletişimde Tarz ve Üslup	128
Etkili İletişim	130
İletişimsizlik	137
Özet	139

Bölüm II

İletişimin Boyutları.....	141
Giriş.....	141
Kişinin Kendi Kendisiyle İletişimi ya da İç Dönük İletişim	142
İçe Dönük İletişimin İşleyişi ve İşlevleri.....	143
Dış Çevreyle İletişimin Planlanması.....	143
Dış Çevreyle İletişimin Değerlendirilmesi.....	144
Kişinin Kendi Kendisiyle Kalma Gereksinimi.....	144
Uyumsuzluk Durumunun Giderilmesi.....	145
İçe Dönük İletişimin Biçimleri	146
İçe Dönük İletişimde Doğrudanlık.....	146
Yazı Aracılı İletişim	146
Sanal Aracılı İç Dönük İletişim	147
İçe Dönük İletişimi Etkileyen Etmenler.....	147
Dış Çevreyle İletişim	148
Entelektüel Düzey	148
Toplumsal Ortam.....	149
Kişilik Özellikleri	149
Gelecek Kaygısı.....	150
İçe Dönük İletişimde Sorunlar	150
Uyumun Pekiştirilmesi ya da Uyumsuzluk.....	150
Teknolojiyle Sınırlanan Sosyal Yaşam	151
Stres	151
İçe Dönük İletişimde Engeller	151
Kişilerarası İletişim.....	152
Kişilerarası İletişimin Özellikleri	154
Kişilerarası İletişimin Etmenleri	170
Kişilerarası İletişimin Amaçları	175
Kişilerarası İletişimin İşleyişi	177
Kişilerarası İletişimde Algı ve Algılama.....	180
Algı Türleri	180
Algıda Seçicilik.....	181
Belirtken Uyarı ve Algıda Boşlama	181
Grup İletişimi.....	182
Grup Olgusu.....	182
Grup Yapısı ve Karakteri.....	183
İkincil ve Resmi Olmayan Gruplar.....	183
İkincil ve Resmi Gruplar	183
Birincil ve Resmi Olmayan Gruplar	184
Birincil ve Yarı Resmi Gruplar	184
Aile.....	185

Çalışma Grupları.....	185
Referans Gruplar.....	185
Grup Dinamiği.....	186
Grup Normu.....	186
Grupta Liderlik.....	187
Grupta İletişim.....	189
Gruplar Arası İletişim.....	195
Grup İletişiminde Aracılık.....	196
Grup İletişimi ve Kitle İletişimi.....	197
Grup İletişiminin İşlevi.....	199
Örgüt İletişimi.....	200
Örgüt ve Örgütlenme.....	200
Örgütsel Yapıların Özellikleri.....	201
Örgütsel İşleyişin Kuramsal Temelleri.....	202
Örgüt Modelleri.....	203
Örgüt İletişiminin Karakteristiği.....	204
Örgüt İçi İletişim.....	205
Örgütün Dış İletişimi.....	208
Kitle İletişimi.....	212
Kitle İletişimin Karakteristiği.....	212
Toplumsal Sistemler Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri.....	213
Kurumsallaşma Yönünde İlk Adımlar.....	215
Muhteşem Buluşma: Yazı, Kağıt, Matbaa.....	217
Kitleselleşme ve Ticarileşme.....	218
Görüntü Teknikleriyle İletişimde Yeni Bir Çığır.....	219
Sesin Büyüsü.....	220
Evlerin Baş Konuğu Televizyon.....	221
Dijitalleşme ve Yaşamın Yeniden Örgütlenmesi.....	222
İletişim Çağında İletişememek.....	224
Bilgi Çağında Bilgi Yoksunluğu.....	225
Birileri Bize Ne Hakkında Düşüneceğimizi Söylüyor.....	226
Eşik Bekçileri ve Bilginin Filtrelenmesi.....	228
İletişimde İki Aşamalı Akış ve Kanaat Önderleri.....	229
İnsanlar Kime Güveniyor, Neye İnanıyor?.....	232
Çoğunluk Konuşurken, Suskun Kalan Azınlık.....	233
Medyayla Araçlanmış Demokrasi.....	234
Dışarıdaki Yaşam: Medya ve Kamusal Alan.....	236
Fikir Pazarı ya da Medya ve İdeoloji.....	238
Kültürün Metalaşması.....	241
İnsanlar Kitle İletişim Araçlarıyla Ne Yaparlar.....	246
Biri Bizi Gözetliyor.....	248

Kitle İletişim Araçlarının İşlevleri	250
Kitle İletişimin İklimi	253
Uluslararası İletişim	254
Uluslararası İletişimin Nedenleri	255
Uluslararası İletişimin Oluşturucu Etmenleri	256
Uluslararası İletişimin Özellikleri	262
Uluslararası İletişimin Biçimleri	266
Uluslararası İletişimin İşlevleri.....	267
Özet	271

Bölüm III

Kamusal İletişim	273
Giriş	273
Kamusal İletişim Nedir?.....	274
Kamusal İletişim Becerisi Olarak Konuşma	278
Kamusal İletişim Tasarımında İzlenecek Aşamalar	282
Etkili Konuşma	286
Konuşma Türleri.....	288
Yazışma.....	290
Protokol.....	293
Protokol ve Halkla İlişkiler.....	294
Protokol ve Bürokratik İşleyiş.....	294
Protokol ve Hiyerarşi	295
Protokol ve Diplomatik İlişkiler	299
Kurumsal Özellikler ve Protokol Farklılıkları	299
İmaj ve Algı Yönetimi	300
İmaj ve Algı Yöneticileri	302
İmaj ve Algı Yönetiminin Kapsam	303
Özet	306
Sonuç	307
Kaynakça.....	311
Dizin	317

SEKİZİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Kitaplar hep eksiktir aslında. “Gökten üç elma düştü...” cümlesiyle biten masal kitaplarının dışında nokta konulmuş kitap var mıdır bilinmez. Kitaplar, düşüncenin dışavurumu ve aktarımıdır. Düşünmenin ve düşünsel üretim yapmanın bir sonu olmadığına göre, tamamlanmış, nokta konularak sonlandırılmış kitap da yoktur herhalde. Hep eksiktir, hep tamamlanmayı bekler kitaplar. Onlar da tıpkı canlılar gibi yaşayan varlıklardır. Durmaksızın düşünce üreten insanın düşünsel izdüşümüdür her bir kitap. Bu nedenle de hiçbir zaman son noktayı koyamazsınız. Yaşadığınız ve düşünsel dinamizminizi sürdürdüğünüz sürece kitaplarınız da sizle birlikte yaşar, değişir, gelişir, dönüşür. *İletişime Giriş*'i sekizinci baskı için gözden geçirirken zihnimin bir yanını da kitap ve yazar ilişkisine dair bu düşünceler meşgul ediyor. İletişime ilişkin temel kavramlardan oluşan giriş niteliğindeki bir kitabın bile yenilenen her baskıda değişime açık oluşu bunları düşündürüyor ister istemez. Her tümce üzerinde yeniden düşünülmesi, her düşünsel kesitin beyin süzgecinden bir kez daha geçirilmesi, her bilginin değişen koşullara göre yeniden değerlendirilmesi de gösteriyor ki giriş niteliğindeki bu kitap siz değerli okurların ve özellikle de iletişim öğrencilerinin katkı ve müdahaleleriyle gelişmeye devam edecektir.

Bu kitapta da üzerinde ısrarla durulduğu gibi iletişim olgusunun iki önemli sacayağı var. Bir yanda insan, diğer yanda ise teknoloji. İki dinamik alan. Böyle olduğu içindir ki *İletişime Giriş* kitabı da hiçbir zaman tamamlanamayacak, hep eksikleriyle yaşayacak. İnsanın ve de toplumun dinamizmi sürdükçe, teknoloji durmak bilmez biçimde geliştikçe iletişimin düşünsel ve söylemsel alanı da hiçbir zaman aynı kalmayacak, sürekli bir değişim ve yenilenmeyle devam edecektir. *İletişime Giriş* de doğası gereği ve de siz değerli okurların katkılarıyla her yeni baskıya belli ölçüde de olsa yenilenecek girecektir.

İletişime Giriş'e dinamizm kazandıran etkenlerden biri de her baskının başka bir yerde, farklı bir ambiyansta hazırlanmış olmasıdır. İlk baskıyı Ankara'da Gazi Üniversitesi'ndeki odamda yazmıştım. Yıllardan beridir bir arada bulunduğum arkadaşlarımın, meslektaşlarımın ve de öğrencilerimin moral desteği benim için çok önemliydi. İkinci baskıyı Ankara'daki çevremden ayrılmış olmanın hüznü ve sıcak dostluk ortamının yoksunluğu içerisinde hazırlamıştım. Üçüncü baskıyı Üsküdar'ın beni derinden etkileyen mistik atmosferi ve Üsküdar Üniversitesi'nin tam istediğim kıvamdaki dostluk ortamında hazırlamak keyif vericiydi. Dördüncü baskı ise çok daha keyifli bir döneme denk geldi. Ben, dördüncü baskı için kitabı gözden geçirir-

ken, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi de ilk mezunlarını vermeye hazırlanıyordu. Sonraki baskıları artık Türkiye’de ve Dünyada kendi kulvarında markalaşmış Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesinde hazırlamanın gururunu yaşadım. Şimdi sekizinci baskıyı hazırlarken bakıyorum ki Üsküdar’da on yıl geride kalmış ve ben artık yalnızca Üsküdar Üniversiteli değil, aynı zamanda bir Üsküdarlıyım. Üsküdar’ın o kendine özgü gizemli aydınlığında ve de Üsküdar Üniversitesinin bilim dostu ortamında kitabın her yeni basımını hep aynı gururla güncellemek gerçekten mutluluk verici. Sekizinci baskının Cumhuriyet’imizin kuruluşunun 100. Yıldönümüne denk gelmesi ise benim için ayrı bir gurur kaynağı. Bu vesileyle Cumhuriyet’imizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ü özlemle, minnetle, saygıyla anıyor, *İletişime Giriş*’in sekizinci baskısını Cumhuriyet’imizin 100. Yılına armağan ediyorum.

Nazife Güngör
Üsküdar, Ekim, 2023

Sunuş

Bu kitabın konusu iletişim, dolayısıyla da insan. İletişim demek, insan demektir çünkü. İnsanı insan yapan temel öğelerden biri, belki de en önemlisidir iletişim. Aynı şekilde iletişimi mümkün kılan, geliştiren de insandır. İletişimi insanın yanı sıra doğadaki diğer canlılarla ilişkilendiren çeşitli yaklaşımları da yadsımıyoruz elbet. Ancak bu kitabın konusunun insan iletişimi olduğunu da burada belirtelim.

İnsan yaşama doğduğu, doğada var olduğu andan itibaren kendisini ifade etmeye, çevresiyle iletişim kurmaya başlar. Benliği biçimlendikçe yaşamı kendisi ve diğerleri olarak ayırmaya, yaşamda kalmak ve insanca yaşamak için de diğerleri tarafından kabul görmesi gerektiğini anlamaya başlar. İnsan toplumsal bir varlık olması nedeniyledir ki diğer insanların farkında olmak, varlığının ve yapıp ettiklerinin onlar tarafından onaylanmasını ister. İnsan diğer canlılardan farklı olarak en ilkel dönemlerde bile doğada yalnız kalmaya tahammül edememiş, topluluklar halinde yaşamayı tercih etmiştir. Dolayısıyla da insanın en temel gereksinimlerinden biri iletişim olmuştur. İnsanlar doğadaki kıt kaynaklardan yararlanabilmek için birlikte hareket etmiş, yarışmış, çatışmış, uzlaşmış ama bir biçimde hep iletişim halinde olmuştur. İşte bu nedenledir ki insanlık tarihinin önemli bir kesitini iletişim oluşturur. İnsanı anlamak için nasıl ki onun ruhsal, duygusal, bilişsel yapısını kavramak önemlidir, aynı zamanda onun iletişim yetisini, iletişimsel ilişki yapısını da tüm ayrıntılarıyla irdeleyip çözümlemek bir zorunluluktur.

Bu kitap da böyle bir amaçtan hareketle hazırlandı. Bir insan iletişimi öyküsü olarak da kabul edilebilir aslında. İletişimin kısa tarihinden biçimlerine, boyutlarına doğru açılıp, dallanıp budaklanan bir öykü. Kişinin kendi kendisiyle iletişiminden çevresindeki diğer kişilerle iletişimine, oradan küresel düzeyde iletişime doğru uzanıp giden bir serüven. Teknolojiyle yoğrulan, parayla biçimlenen, insanlar arası güç ilişkileriyle çetrefilleşen garip,

ama bir o kadar da ilginç mücadele alanı. İletişim, insan olmanın, insanca yaşamının gereği; ama bir yandan da insanın insanı sömürme, ezme, tutsak etme, hatta yok etme alanı ve de aracı olarak kullanılmaktadır ne yazık ki. İnsan, eğer isterse, kuracağı iletişimsel ilişkiyle kendisi için mükemmel bir dünya yaratabilir. Diğer yandan insan, oluşturacağı iletişimsel ortamla dünyayı kendisi için de, başkaları için de yaşanmaz hale getirebilir. İletişim denilen olgu insan için öyle bir gizilgüçtür ki, sahip olduğu bu gizilgüçle insan dünyayı bir cennet bahçesi de yapabilir, kahrolası cehenneme de dönüştürebilir. İşte bu kitapla da, dilimiz döndüğünce, kalemimiz elverdiğince bütün bunları yaşamdan da örnekler vererek anlatmaya çalıştık.

Hiç kuşkusuz her çalışma bir ekip işidir, dolayısıyla da bir iletişim olayıdır. Bu kitabın hazırlanması sürecinde de çevremde dostlarım, arkadaşlarım ve hayatıma anlam kazandıran öğrencilerim vardı. Her zamanki gibi sevgili arkadaşım Tolga Tellan yine yanımdaydı. Aslında böyle bir kitaba gereksinim olduğu ve mutlaka hazırlanması gerektiği fikrini ilk ortaya atan da Tolga'dır. Onur Dursun her zamanki gibi sınırsız özverisiyle çalışma boyunca hep yanımda oldu. Kitap metninin okunması, görsel malzemenin hazırlanmasındaki katkısı oldukça önemli. Şekillerin çizilmesinde emeği geçen Hasan Demirel'e de buradan teşekkür etmek istiyorum. Bu kitabın hazırlanması sürecinde önemli bir destek de yüksek lisans öğrencisi Yeliz Alişan'dan geldi. Beni oldukça yetenekli genç bir çizirle, Ümit Türek'le tanıştırmıyorsa, bu kitabın sempatik yüzü olan karikatürler oluşmazdı. Buradan Ümit Türek'e harika karikatürlerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Dostluklarıyla ve destekleriyle hep yanımda olan Ece ve Mehmet Özdemir'i de anmadan geçemem. Kitap çalışmalarının belki de en önemli aşamasıdır okurla buluşturulması. Kitabın bu aşamasında devreye girerek basım ve yayımını gerçekleştiren Siyasal Yayınevi sahibi Ünal Sevindik'e de buradan teşekkür etmek istiyorum.

*Nazife Güngör
Ankara-Bahçelievler
Mart 2011*

Giriş

Bu kitabın konusu iletişim, dolayısıyla da insan. İletişim ve insan. Birbirini gerçekleştiren, var eden ya da yok eden iki olgu. O halde bu kitabın konusu biziz, biz insanlar. Bizim düşüncelerimiz, duyuşlarımız, sezilerimiz, birbirimizle ilişkimiz, iletişimimiz irdeleniyor çeşitli yönleriyle. İçerisinde yaşam boyu yer aldığımız, deneyimlediğimiz ilişkilerimizi, etkileşimlerimizi, kısacası iletişim kuruluş biçimlerimizi, kuramayışlarımızı, yakınlaşmalarımızı, uzak duruşlarımızı, sevinçlerimizi, üzünçlerimizi, kırgınlıklarımızı, serzenişlerimizi, barışmalarımızı, kavgalarımızı, kısacası insan iletişimine ilişkin pek çok şeyi sistematik bir tasarım içerisinde vermeyi amaçlamaktayız bu kitapta. Bu, belki de kendimize bir ayna tutuş, dışarıdan bakış, mesafeli duruş olacak. Davranışlarımız, duyuşlarımız, sezilerimiz üzerinde sorgulayıcı bir tavırla biraz durup düşünme olanağı bulacağız belki de. Çoğu zaman öylesine kaptırıp gideriz ki yaşamın akıntısına. Yaşamımız, ilişkilerimiz, etkileşimlerimiz bizi öylesine sürükleyip götürür ki, nerede olduğumuzu, ne yaptığımızı, kimlerle, neden ve nasıl iletişim kurduğumuzu düşünmeksizin öylesine bırakırız kendimizi akışa. Bizim dışımızda bir güç bizi arkadan itiyormuşçasına koşarız, koşmak zorunda hissederiz kendimizi yaşam yolunda. Bu kitap şöyle bir durup, bir an için de olsa bir soluklanma olacak belki de.

Çok daha kolay, daha az yorucu olsa gerek kapılıp gitmek yaşamın akıntısına. Akıntının bizi nereye, kimlere, hangi ilişkilere götürdüğü üzerinde durup düşünmek, sorgulamak zor ve yorucu elbet, ama kitlenin atomik birimi olmanın ötesine geçmek, düşünen, sorgulayan, kısacası aklını kullanan birey olmak da var karşılığında. Kendi yaşamımızın öznesi olmak, kendi ilişkilerimiz, etkileşimlerimiz hakkında söz sahibi olabilmek. Yaşamın akıntısına kapılıp gitmektense akıntıyı yönlendirmek daha iyi olmaz mı, çok

daha insanca durmaz mı? Dünyanın küçük edilgin parçası olmak yerine dünyayı istediğimiz gibi inşa edebilmek değil midir birey olmak? Kadere yı-kıp bütün olup bitenin sorumluluğunu, işin içinden çıkmak mıdır insan ol-mak, yoksa öznesi olmak mıdır yaşamlarımızın? 'Adam sende'ciliğin kolaycılığına sığınıp duyarsızlaşmak mıdır insan olmak, yoksa derinden hissediş midir kendimizden başkalarını da? Kendimizi başkalarının yerine koyabilmek midir insan olmak, yoksa dünyanın merkezinde olduğumuz aymazlığıyla görmezden gelmek midir çevremizdekileri? Kendi bilincine sahip insanlar olabilmek midir asıl doğru olan, yoksa dayatmalara karşı koymayıp kolaycı kabullere mi sığınmaktır? Bilinçli toplumun bilinçli bireyleri mi olmak, yoksa her tür kandırmacaya, her tür sömürüye açık kalabalığın olmasa da olur par-çası mı? Bilinçli birey, bilinçli toplumun da temeli değil midir? İşte bu kitap bütün bu sorulara iletişim ekseninde yanıt bulmak amacıyla hazırlandı.

Burada anlatılan pek çok şeye her birimiz aşınayız aslında. İletişim bi-raz da böyle bir şey değil midir? Biliriz, yaşarız, ama farkında olmayız. Biri-leri yaşadığımızı yüzümüze vurunca, bildiğimizi bize söyleyince uyanıverir-iz bir anda, farkına varırız bildiğimizin, yaşadığımızın, en önemlisi de in-sanlığımızın. Bacon'un dediği gibi "güneşin altında söylenmedik söz kalma-sa da" çoğu zaman ayrı ayrı yerlerde ve zamanlarda söylendikleri için sü-rekli olarak hala söylenmemiş bir şeylerin olduğuna, eksik kalışların varlığı-na inanmak isteriz. Asıl sorun ise eksiklik değil, dağınıklık ve kopukluktur. İnsan da doğası gereği ayrı yerlerde duran, farklı zamanlarda farklı kalan şeyleri toparlayıp bir bütünlük içerisinde algılamayı bir türlü alışkanlık ha-line getiremedi. Hep hazırı istedi, elindekiyle yetindi, kolayı seçti. Birileri de kullandı onun bu hazır severliğini, sorgulamasızlığını, boyun eğişini, direnç göstermeyişi. Başka birilerinin de işine geldi bu düşünmezlik, bu eylem-sizlik. Hazıra kondu onlar da, zorlanmaksızın kurdular egemenliklerini. Paylaşım dediler, ama sömürdüler. Özgürlük dediler, tutsak ettiler. İletişim dediler, dayattılar, emrettiler, ama hiç dinlemediler. İletişim anlaşmaktır, etkileşimdir, karşılıklı ilişkidir denildi, ama bir taraf söylerken, diğer taraf yalnızca dinledi, boyun eğdi. Karşılıklı ilişki, güçlünün güdümünde tek ta-raflı hükmediş haline geldi. İletişim de birilerinin ilettiği, diğerlerinin aldığı, birilerinin emrettiği, diğerlerinin yaptığı tek yanlı bir işleyişe dönüştü böyle-ce. İşte elinizdeki bu kitap da bütün bunları, yani insanı anlatmakta. Di-daktik formatta bir öykü aslında, biz insanların öyküsü.

İletişimin ne olduğu ile başlanmakta bu öyküye. Ardından iletişimin nasıl işlediği, işleyişinde etkili olan etmenler, işleyişi gerçekleştiren oluştu-

rucu ögeler üzerinde ayrıntılı olarak durulmakta. İletişimin sınıflandırılmasına geçilmekte ardından da. İletişimin kaçça ayrıldığı, nelere, hangi ölçütlere göre sınıflandırılabilceği üzerinde kafa yorulmakta. İnsanın var olduğu yerde iletişimsizliğin olanaklı olup olmadığı da sorgulanmakta kitapta. Bu arada etkili iletişimin ne olduğu, iletişimde aksaklıkların neler olduğu da irdelenmekte. Kitabın ikinci bölümü ise oldukça hacimli. Bu bölümde iletişimin boyutları ele alınmaktadır. Kişinin kendi kendisiyle iletişiminden kişilerarası iletişime, grup ve örgüt iletişiminden kitle iletişimine, uluslararası iletişimden küresel iletişime çeşitli boyutlarıyla iletişim tartışılmaktadır. Üçüncü bölüm ise bu kitabın en kısa, ama bir o kadar da önemli bir bölümü. Burada Türkçe iletişim yazınına girişi henüz çok yeni olan kamusal iletişim üzerinde durulmaktadır. İletişim yazınına girişi yeni olmakla birlikte konu o kadar da bilinmedik değil aslında. Kamusal iletişim hem yabancı iletişim yazınında hem de yerli yazında yıllardan beridir reklam, propaganda ve siyasal iletişim konuları kapsamında zaten ele alınmaktadır. Ancak son yıllarda geliştirilen kamusal iletişim kavramıyla konunun reklam, siyasal iletişim ve propaganda gibi konulardan biraz daha ayrı bir yere konuşlandırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan son yıllarda gerek siyasal iletişimde gerekse yönetim stratejileri konusundaki çalışmaların da kendi içinde dallanıp budaklandığı, çeşitlenerek etkinlik alanını hayli genişlettiği gözlenmektedir. Kamusal iletişimin bu çeşitlenme ve yaygınlaşmanın bir ürünü olarak da geliştirildiği söylenebilir. Diğer yandan burada kamusal iletişim konusuna yer verilerek, iletişimi ağırlıklı olarak kavramsal ve kuramsal yanıyla tartışan bir kitapta iletişimin pratiği ile ilgilenecek olanların beklentilerine uygun da bir şeyler bulmaları amaçlandı. Kitabın bu bölümünde bir bakıma da iletişim teknik boyutuyla ele alınmaktadır. İletinin etkili biçimde geliştirilmesi, iletilmesi ve hedeflenen etkinin sağlanabilmesi konularındaki birtakım teknik ayrıntılar bu bölümde sunulmaktadır. Bu bağlamda özellikle de bürokraside yazışma tekniklerinden protokol kurallarına kadar pek çok teknik bilgi de bu bölümde ele alınmakta.

Böylece iletişime giriş niteliğindeki bu kitapta bir yandan iletişimin kuramsal boyutuyla ilgilenenler, yani iletişim bilimciler, diğer yandan iletişimin pratiği ile ilgilenenler, yani uygulayıcılar gereksinimlerini karşılamaya dönük bilgiye ulaşabileceklerdir. Kaldı ki zaten iletişimin kuramsal ve kavramsal irdelenmesine ayrılan ilk iki bölümde de yeri geldikçe uygulamaya ilişkin bilgilerin verilmesine özen gösterildi. Kitabın, salt kuramsal bir çalışmanın sınırlılığından kurtarılması için de ele alınan konular yaşamın içinden

örneklerle somutlaştırılmaya çalışıldı. Ayrıca kitapta yer yer karikatür ve diyagramlara yer verilerek de okurun ilgisinin canlı tutulması amaçlandı. Diğer yandan giriş düzeyindeki bu kitapta okuru soyut kuramsal analizlerle meşgul etmek, uğraştırmak, yormak yerine olabildiğince basit bir anlatımla iletişime ilişkin kuramsal ve uygulamalı temel bilgilerin aktarılmasına çalışıldı. Kısacası temel iletişim alanında ders kitabı niteliğindeki bu çalışmada iletişimin en soyut kavramları bile yaşamdan örneklerle en somut açıklamalar biçiminde sunulmaktadır. Bütün bu özellikleriyle kitabın iletişim alanında önemli bir boşluğu doldurmasını ümit ediyorum.